

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Preceptoriu[m] Nico. [de] Lira ordinis seraphici Francisci/
siue Expositio tripharia breuis vtil[is] in decalogu[m] legis
diuine**

Henricus <de Frimaria>

Nicolaus <de Lyra>

Colonie, 19.05.1495

Primo quidem fide integra.

urn:nbn:de:hbz:466:1-31207

populū israeliticū cui fuerāt data diuinitus promulgata. Si scdo mō sic vniuersaliter obligant oēm hoīem. qz q̄cquid p̄tinet p̄cepta decalogi explicite. hoc lex nature descripta in corde cuiuslibz hoīs p̄tinet ip̄licite. qd̄ p̄z. Nā illud p̄ceptū legis nature/qd̄ tibi nō vis fieri. alijs ne feceris. icludit in se oīa p̄cepta negatiua/sicut Nō occides/Nō furtū facies. z huiusmodi q̄ Decalogus ponit explicite. similiter de p̄cepto legis nature affirmatiuo. Quibz visis. de forma cuiuslibet p̄cepti singulariter est agendum. Forma aut̄ cuiuslibet p̄cepti p̄t distingui in tres p̄tes p̄ncipales scdm̄ tres expositiōes cuiuslibet p̄cepti vt videbitur in p̄cessu

P R I V S p̄ceptū approp̄are respicit p̄sona patris q̄ntū ad volūtariū obsequium oīs operis qd̄ debet diuine potestati et hoc explicat cū d̄r. Nō adorabis deos alienos. Qd̄ q̄dē p̄ceptū xp̄s exponit Math. 4. cū dicit Dñm tuū adorabis/z illi soli seruiēs. In q̄ q̄dez euidenter pluralitas deoz excludit/z vn̄ sol̄ ver̄ deus colend̄ p̄dicat. qd̄ tñ euident̄ patz Deuterono. I: Audi israel. dñs deus tuus vn̄ est.

¶ Sciendū ē at̄ p̄m Augustinū in eucheridion qz vnū solū vez deū debem̄ adorare z colē tripliciter

¶ Primo quidem fide integra.

¶ Secundo. spe sincera.

¶ Tertio charitate p̄fecta. z scdm̄ hoc accipitur tripharius p̄mi p̄cepti intellectus.

¶ Propter p̄mum est sciendū qz fides d̄r integra tripliciter. ¶ Primo qz i actu suo nō ē diminuta

PRELTIUS

Secundo quia est operibus bonis approbata:
Tercio quia est caritate informata. **P**rimus
patet. Nam fides secundum Augustinum habet triplices
actus. Nam uno modo fides credit deum/cum aliis credit
ipsum esse primam causam omnium. Alio modo credit de eo. sicut
qui credit quod ipse est omnipotens et quod unicuique tribuit secundum
dum merita sua. et isti duo actus sunt imperfecti et possunt
etiam in peccatis demonibus convenire. Augustinus libro de
fide et operibus. quod demones tremunt et contremiscunt.
Unde patet elici a fide informi. Tercio fides credit
in deum. et iste est actus fidei perfectus et caritate infor-
matus. Quia secundum Augustinum in deum credere. est
credendo per amorem in ipsum ire et ei per fidem forma-
tam tanquam finem ultimo inherere. **S**ecundo fides inte-
gra debet bonis operibus esse approbata et per ca-
ritatem efficacissimam vitaliter informata. quod fides si-
ne operibus est sicut cadaver mortuum sine anima. Pro-
pter quod scribitur in canonica Jacobi. et. Fides sine
operibus mortua est. Per istam autem expositionem non solum
dantur infideles non baptizati sicut iudei qui in unum
verum deum credunt sed in messiam: et sarraceni qui cre-
dunt in machometum. verum etiam quattuor genera
hominum baptizatorum contra hoc preceptum peccantium. et
per consequens dantur. **P**rimum genus est decipi-
entium sicut heretici qui falsis surreptionibus simpli-
ces in fide subvertunt qui et excommunicati sunt ipso
iure. extra de hereticis Excommunicamus. 2. Si-
militer sortilegi et divini: de quibus dicitur. extra
de sortilegiis. Ex tuarum. quod qui inspectiones sor-
tilegas faciunt etiam si ex zelo et sola simplicitate

B i

~~T. h. f. g.~~

h facit: gūssimū pctm incurrit. Et si sacerdos
 ex simplicitate h fecerit: p annū d3 segregari ab al
 tar? misterio. Laic? si h fecerit: q̄dragita dieb3
 a cōmuniōe fidelū p̄uet z excōicet. Cleric? no of
 ficioz bñficio p̄uari p̄t. vt p3 i decreto qd̄ ponit.
 26. q. 5. vbi d̄r. Nō l3 xp̄iano gētiliū traditōes ob
 ſuare v̄l elemēta colere. Itē Aug? 26. q. 7. Non
 obſuet? dies q̄ dicūt egyptiaci ā kl. ianuarij i qb3
 cādele q̄dā z q̄dā cōmeluōes z dona adiūices do
 nant q̄si i p̄ncipio boni anni fati augurio. Aut ali
 q̄s mēses ā t̄p̄av̄l dies z annos ne lune nec stella
 rū cursuz obſuare solisq; i coniugijs sociādis nec in
 herb colligēdis nec icātatōes liceat attēdere. Q̄s
 autē artes huiusmodi ex q̄dam pestifera societate
 hoīm z demonū q̄si pacta ifidel' z dolose amicitie
 a xp̄iano penitus s̄t? fugiende. Unde q̄ talibus
 credunt aut aditerrogandū domus eorum intrant
 aut eos i domos prop̄as itroducunt: sciāt se fides
 catholicam z baptismum preuaricasse z pagāos
 z apostatas z dei inimicos esse/ z dei iram grauitē
 incurrisse. Ad hoc genus infidelitatis reducāt ob
 seruatio dici egyptiacet certaruz rotarum p̄ mer
 cationibus faciendis z pro coniugijs sociandis/ z
 herbis colligendis. vt p3. 26. q. 5. Non l3. vt i su
 periore decreto visum est. Ut autem magis pate
 at q̄n tales act? diuinatiōis s̄t? pctm mortale ā ve
 niale: sciēdū q̄ act? diuinatiōis z sortilegij p̄t q̄s tri
 pliciter exercere. ¶ P̄rio credēs p̄ illū actū realit̄ as
 seq̄ qd̄ intendit/ puta alicuius amorem vel furti re
 uelationem/ vel futuri euentus precognitionem.

ma egyptia

Sicut quis cum qua contrahere debeat / quia cum animo
 hominis dependeat a libera voluntate habituata cui
 ius subest solum motus voluntati diuine atque preterite. et
 similiter reuelatio occultorum et precognitio futurorum:
 certum est quod cum credit talia posse assequi per actum
 diuinationis: oportet quod credat in illo actu aliquid
 existere diuini numinis / et per consequens fidem et
 baptismum hoc est veritatem professam in baptismo ab
 negat et est deterius pagano: quia cecidit a fide profes-
 sa quod non facit paganus et incurrit iram dei in perpetuum
 nisi peniteat. et hoc est grauissimum peccatum et mor-
 tale. quia corrumpit fidem que est fundamentum totius edi-
 ficii spiritualis. **S**ecundo hinc non credat per illum
 actum assequi realiter quod intendit: vult tamen curiose ex-
 periri vtrum aliquid efficacie sit in tali actu vel non
 et hoc iterum est mortale / hinc non sit ita graue sicut preteritum.
 Et ratio huius est / quia talis est dubius et fluctuans
 in fide postquam contra fidei firmitatem et veritatem
 proponit talia experiri que scit vel scire debet per fidem
 catholicam esse reprobara. **T**ertio modo si so-
 la simplicitate vel leuitate talia exerceat: nihil ta-
 men in hoc credens esse verum vel efficacie. nec etiam ex-
 periri intendat vtrum in hoc aliqua efficacia existat:
 sed solum ex leuitate cordis et simplicitate hoc faciat
 hoc videtur solum peccatum veniale maxime quantum
 ad laycos et ideotas. Sed quantum ad clericos qui
 scire tenentur esse iure prohibita: spiritus est peccatum mortale. quia
 iura determinant eos per annum communionem priuan-
 dos. quod solum inducitur pro peccato mortali.

Quartum autem ad obseruantiam dierum fasti: sciendum

B 2

q̄ si certū tēpus obseruet in his actibz q̄ depēdēt
 a causa naturali/puta ab influētia celesti sicut por
 tionis sumptio/z agri seminatio: h̄ nō ē idolatrie
 sagacitat̄ z prudētie. Si v̄o hoc obseruet i his
 actibz qui solū dependēt ab hois libero arbitrio/
 v̄tputa mercatio/v̄rozis traductio/z belli aggress
 sio. cum sola v̄tus diuina possit impedire z moue
 re liberum arbitriū hois: oportet q̄ qui tali inten
 tione hoc exercent q̄ credāt talibz actibz inesse ali
 qd̄ diuini numinis. z p̄ p̄ns peccant mortaliter:
 Ex premis̄s igit̄ patet q̄ observatio diez z tem
 porū q̄nq̄ est idolatrie z infidelitatis/q̄nq̄ prouit
 dentie z sagacitat̄/q̄nq̄ est obediētie z necessita
 tis. v̄t p̄z in festis colēdis z nuptijs s̄m̄ statuta ec
 clesie celebrādis. P̄z etiā ex hoc q̄ in talibz actibz
 et consimilibz necesse est hoī q̄ ad discretū confes
 sores recurrat p̄ quē possit informari quādo tales
 actus sunt mortale p̄ctm̄ vel veniale. ¶ **S**cōm ge
 nus infidelīū qui tempore necessitatis et̄ fidē sim
 pliciter deserūt. v̄t p̄z in apl̄is fugientibus a xp̄o.
 ¶ Vel qui fidē solū in corde seruare volunt licet ore
 nō audeāt cōfiteri. qui sine dubio s̄m̄ h̄ac expōz
 dānant. q̄z scōz apostolū ad roma. 10. Corde cre
 dit̄ ad iusticiā: ore aut̄ p̄fessio fit ad salutē. Et idō
 sacramentū cōfirmationis dat̄ in frōre v̄t xp̄ian⁹
 libere audeat cōfiteri nomē iesu xp̄i. ¶ **T**ertiūna
 gen⁹ in fide negligentīū qui articulos fidei negli
 gūt addiscere cū possint et debeant eos scire. S̄z
 nūquid laicus tenetur scire omnes articulos fidei
 Ad hoc respondent doctores q̄ scire articulos s̄m̄

dei explicitate est fidei iam probate vel prouecte que
 solum requirit in clericis. scire autem omnes implicitate est
 diminute fidei et per consequens mortale. Scire autem
 quosdam explicitate et quosdam implicitate. hoc est fidei
 necessarie. et tales sunt articuli quorum festa celebran-
 tur in ecclesia puta christi incarnatio/natiuitas passio
 resurrectio/vel etiam quorum usus frequens est in ec-
 clesia. ut articuli de trinitate qui ex frequenti repe-
 titione vel celebratione sciri possunt. Et quia in paruo
 symbolo apostolorum paulo plus continetur quam tales articu-
 li: igitur videtur dicendum quod quilibet christianus cum ad
 annos discretionis peruenerit: tenetur discere et scire
 illud symbolum. nisi vel esset doctoris impossibilitas
 vel nisi prohiberet ingenij tarditas. Quia ad re-
 mouendum impedimentum predictum: statuerunt iura
 quod patrum tenentur suos filios spirituales instruere et do-
 cere symbolum et dominicam orationem. ut patet per decretum Au-
 gustini quod ponitur de consecratione. di. 4. Nos ante omnia
Quartum genus est extollentium et presumptuose fidei
 scrutari uolentium quod nihil uolunt credere nisi possit
 eis ratione lucida demonstrari et plerumque in erro-
 rem labuntur. Exemplum in Augustino quod uolebat huma-
 na ratione omnia comprehendere. et tales mortaliter pec-
 cant et meritum fidei perdunt. quod secundum Gregorium. Fides
 non habet meritum: cui humana ratio prebet experimen-
 tum. Quia habet presumptuosas perquisitiones prohibet
 sapiens. Eccle. 3. Altiora tene quesieris et fortio-
 ra tene scrutatus fueris. Et quod scrutator est maiestatem
 opprimit a gloria. Et ideo dicit Bernardus. fidei
 presumptuose inuestigare. temeritas est credere pie

tas noscere vita etna est. Et hec d pma expositio
SECU adorab spe sincera totam
 spez tua ponedo i ipo deo. Et h ronabilif Digne
 naq; ho in ipo tota sua spez ponit sine q no pt ad
 mometu subsistere nec aliqd boni opari Joanis.
 15. Sine me nihil potest facere Et q ex ingenta
 bonitate tibi i nlla necessitate vnq; nouit deficere
 Un sup illd Math. 14. Ego suz: nolite timere.
 dic glo. ego suz q i oi necessitate vob pat nes p assi
 sto/ r nuq; iuocantib; vob de ee potero. ideo scribit
 Ecclesiastici. 2. Quis spauit i dno r derelict e ab
 eo. **Sci**edu aut q scdm duplicē spem duplex
 e adoratio siue cult diu. Nam quedaz est spes
 salutis r hec in solo deo ponenda est/ r ideo solus
 adoraf adoratioe latric. r imago eius r corp xpi
 rone ipostatice vnionis. Latria est seruitus siue
 cultus reuerenter deo exhibitus. **Alia** est spes
 suffragij que pot haberi i creatura dignissima vt
 in virgine gloriosa. r ideo ipa adoraf in qntum est
 persona sancta adoratione dulie. que est honor q
 debet creature in qntuz est imago dei sic sanctis.
 Sz i qntu e mri dei adoraf adoratioe iper dulie q
 iportat excellēte cultu veneratiois Pot et; h spes
 poni i aliq scro i cel; vl et; in mdo p cui orone co/
 fidimus adiuuari. Et talis adoratio proprie dici
 tur dulia. Per hanc expositionē dānant quidaz
 heretici qui p ravis suggestionibus homies a san
 ctoru veneratione pniciose retrahunt dicentes q
 nec beata Virgo nec aliqs scroū debeat adora
 ri/ quia ad impetrandū effectum grē vt dicunt in